

χασε πώς ήταν η μαμά, όταν φορούσε στη γιορτή της καινούριο φουστάνι και το σπύι μύριζε παρκετίνη και γλυκό που ψηνόταν.

Όλα μοιάζουνε πολύ μακρινά, σαν τριάντα χρόνια πριν. Ακόμα και τότε που νικούσαμε τους Ιταλούς: Τι πήραμε πρώτα, το Τελελένι ή το Αργυρόκατρο; Από τη μέρα, όμως, που μπήκαν οι Γερμανοί στην Αθήνα, ο Πέτρος θαφεί πως δεν μπορεί να ξηχάσει τίποτα, προπάντων τον τρελό με τις πιτζάμες...

Κοντεύει να τελειώσει ο Σεπτέμβρης. Το καλοκαίρι πέρασε δρόμικο και ζεστό. Ο Πέτρος με το Σωτήρη τον περισσότερο καιρό τον περνούσαν στη σκάλα, που πάει στην ταράτσα. Εκεί, μέσα στο στενό φωταγωγό, δε ζεματούσε ο ήλιος, μονάχα που μύριζαν οι σκουπιδοτενεκέδες κι ανακατευόταν η μυρωδιά τους με τις μυρωδιές από την κουζίνα της κυρίας Λεδέντη. Οι νοικοκυρές δε γύνανε πια νερά στα πεζοδρόμια, να θεοσιτευτούν οι πλάκες που πύρωναν από τον καυτερό ήλιο. Το νερό ήτανε λιγοστό. Ερχότανε μονάχα κάθε δυο μέρες και το μάζευαν σ' ένα μεγάλο πιθάρι στην κουζίνα. Η μαμά νευρίαζε με τον Πέτρο που έτρεχε όλη ώρα, άνοιγε το πιθάρι κι έπαιρνε μ' ένα κύπελλο να πει νερό.

- Θαφρείς και το κάνεις επίτηδες κι όλο διψάς. Δεν το 'κανε επίτηδες. Το νερό ήτανε ζεστό και άνοστο.

- Άμα φουσκώνεις την κοιλιά σου με νερό, σου κόβεται η πείνα, συμβούλευε ο παντογνώστης Σωτήρης.

Κι ο Πέτρος δρόμικε πως είχε δίκιο. Όλοι μιλούσανε για την πείνα που θά 'ρθει το χειμώνα. Ο Πέτρος κι ο Σωτήρης δεν μπορούσαν να

Ο τρελός με τις πιτζάμες

Ο Πέτρος δε θυμάται τίποτα. Τα ξέχασε όλα. Ξέχασε πώς ήταν πριν τον πόλεμο, πριν την κατοχή! Ο παππούς διηγούνταν ένα σωρό ιστορίες, που θαφρούσε πώς του είχανε συμβεί χτες!

- Λοιπόν, που λέτε, είχαμε παραστάση στη Θήβα. Η Μεγάλη Αντιγόνη μπαίνει στη σκηνή, ανοίγει την μπλέρτα της, που την κρατούσε κουμπωμένη με μια καρφίτσα με αληθινή πέτρα, που της την είχε χαρίσει ένας κύριος από το Βόλο...

- Πότε έγινε, παππού, αυτό;
- Μμμμ, θα 'ναι και τριάντα χρόνια τώρα.

Θυμότανε, ύστερα, ο παππούς τι φάγανε στο γεύμα που τους παρέθεσε ο δήμαρχος μετά την παράσταση, κι ακόμα ποιος καθότανε δεξιά του και ποιος αριστερά του στο τραπέζι. Ο Πέτρος κοντεύει να ξηχάσει ποιος καθότανε δίπλα του στο θρανίο, τότε... πριν τον πόλεμο. Κοντεύει να ξεχάσει τι γεύση είχε το αρνάκι με πατάτες στο φούρνο. Ακόμα και τη θάλασσα που πήγαινε εξοχή τα καλοκαίρια και τα δράχια και τις φουτιές και πώς λέγανε κείνο το παιδί, που έκανε τέσσερις τούμπες στη σειρά στην άμμο. Ξέ-

φρανταστούνε τι άλλο πρόμα θα 'ταν αυτή η πείνα. Αφού και τώρα δε χόφταιναν. Ο Σωτήρης μάλιστα... Στο τραπέζι δεν μπορούσες να ζητήσεις δεύτερη φωρά φαγητό κι ούτε να δουπήξεις πολλά ψωμιά μέσα στη σούπα για να χορτάσεις.

— Σε λίγο, είτε μια μέρα κι η μαμά, θα πλέκω ένα φουστάνι για μια κουλούρα ψωμί.

Ο μπαμπάς λέει πως ίσαμε το χειμώνα όλα θα διορθωνόντανε. Αυτός ακούει ραδιόφωνο. Η μαμά συμπληρώνει τότε, πως θα χαρεί πολύ να σφραγιστούν, με τριπλά δουλοκέρια, όλα τα ραδιόφωνα.

— Ηρέμησε, της κάνει ο θείος Άγγελος, κι ακούμπησε το μισθό του πάνω στο τραπέζι.

Ο Πέτρος δεν είχε δει ποτέ στη ζωή του τόσα πολλά λεφτά.

— Μη γουρλώνεις τα μάτια σου, τον πείραξε ο θείος, σε λίγο θα κουβαλάω το μισθό μου με καρτσάκι, μα δε θα φτάνει ούτε για μια οκτά φασόλια.

Η Αντιγόνη, όταν γινότανε καβγάς ανάμεσα στη μαμά και στον μπαμπά, άφηνε το φαγητό της στη μέση και πήγαινε στο δωμάτιό τους. Ο Πέτρος λαχταρούσε μήπως δεν ξαναγυρίσει και φάει αυτός το υπόλοιπο. Η μαμά όμως το 'παιρνε το πιάτο πλάι της και όταν τέλειωναν το φαγητό το ξαναξέσταινε και τη φώναζε στην κουζίνα ν' αποφαίει.

Εκείνο το βράδυ ο Πέτρος, σαν κάθισαν στο τραπέζι, θα 'θελε να 'χανε περάσει πολλά πολλά χρόνια, για να μπορούσε να 'λεγε κι αυτός σαν τον παππού: «Θυμάμαι, μια φορά... θα 'τανε και τριάντα χρόνια πριν...»

Είχε πάει το απόγευμα στην άκρη της γειτονιάς, εκεί ποστ-τέλειωναν τα σπίτια κι άρχιζε ένα μικρό λο-

φάκι. Αποξεχάστηκε ψάχνοντας μέσα στα χώματα και στις πέτρες να βρει θραύσματα από βλήματα αντιαεροπορικού που ήτανε γεμάτος ο τόπος. Τα κάνανε βαρίδια με το Σωτήρη για τους αετούς που μαστόρευαν με εφημερίδες και τους αμολούσανε στην ταράτσα. Είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει κι ο Πέτρος ξεκίνησε άκεφα για το σπίτι, όπου θ' άναδαν σε λίγο τα φώτα. Κάτι μικρούς γλόμπους σαν καντηλάκια που, σαν ήθελες να διαβάσεις, σου πονούσαν τα μάτια. Το φως ήτανε «φεριμπότεν», το 'χε μάθει πια καλά ο Πέτρος τι θα πει. Οι Γερμανοί απαγορεύανε να καίνε στα σπίτια πολύ ηλεκτρικό. Σ' όλα τα δωμάτια είχανε αλλάξει τους γλόμπους, μονάχα στην τραπεζαρία είχανε αφήσει έναν πιο δυνατό. Είχανε κατεδάσει το σύρμα του χαμηλά, κι έριχνε ένα φωτεινό κύκλο στο τραπέζι, πάνω στην πασιέντσα του παππού. Γυάλιζαν τα τραπουλόχαρτα κι ο παππούς δεν καλόβλεπε και μπέρδευε τους φάνηδες με τους ρηγάδες και τα καρό με τις κούπες. Έτσι του 'δγαινε πολύ πιο συχνά τώρα, μα, δε βαριέσαι, τίποτα απ' όσα έδαζε ο παππούς στο νου του δε γινότανε. Το 'ξερε καλά ο Πέτρος τι ονειρευότανε ο παππούς. Ένα ταψί μπακλαδά με μπόλικο σιρόπι.

Απόψε θα παρακαλούσε την Αντιγόνη να παίξουνε τα «πρόσωπα», να περάσει η ώρα ώσπου να πάνε να κοιμηθούνε. Ποιον να 'δαζε άραγε, που να μην τον βρει η Αντιγόνη;

— Ε, ψιτ... αγοράκι...

Η φωνή έμοιαζε να 'δγαινε μέσα από τη γη. Τότε πρόσεξε πως πλάι του ήτανε ένας λάκκος σκελετασμένος με σανίδια. Εκεί πετούσανε τα σκουπίδια, τώρα που το κάρο της δημαρχίας δεν περνούσε κάθε μέρα

να τα μαζεύει. Ο Πέτρος έσκυψε στο λάκκο και πα-
ραμέρισε τα σανίδια.

- Μην τρομάξεις, μίλησε η φωνή.

Ο Πέτρος δεν τρόμαξε. Παραξενεύτηκε μονάχα
που είδε μέσα στο σκουπιδόλακκο έναν άνθρωπο με
πιτζάμες. Μην ήτανε τρελός;

- Ξέρεις την Αριστομένους; ρώτησε ο άντρας
ανυπόμονα.

- Εδώ πιο κάτω είναι.

Και βέβαια την ήξερε ο Πέτρος. Εκεί ήτανε το οι-
κόπεδο που παίζανε με το Σωτήρη φουτιμπόλ.

Η φωνή τώρα έγινε πιο ανυπόμονη και παρακαλε-
στική:

- Μπορείς να πας να χτυπήσεις το δεκαπέντε και
να πεις πως σε στέλνει ο Μιχάλης;

- Ποιος Μιχάλης;

- Εγώ.

- Δεν είσαι τρελός; αποτόλμησε να ρωτήσει ο Πέ-
τρος.

- Μπορεί... λυγάκι, μα δεν είμαι επικίνδυνος, χα-
μογέλασε άθελά του ο άγνωστος. Θέλω να γυρίσω
σπίτι μου. Βιάσου, γιατί, σα δούνε πως το 'σκασα
από το νοσοκομείο, θα ψάχνουν να με βρουν. Πες, με
στέλνει ο Μιχάλης, θέλει ρούχα.

Ο άντρας, σαν να κουράστηκε να μιλάει, σταμά-
τησε λαχανιασμένος.

- Σε ποιον να το πω;

- Σ' όποιον σου ανοίξει. Μόνο διάσου.

Ο παππούς τον είχε πάρει πέρσι σε μια παράσταση
που του είχανε δώσει προσκλησεις. Ήτανε ένας βασι-
λιάς που τον είχανε διώξει οι κόρες του για τρελό και
γύφναγε χώρες και βασίλεια να βρει αποκούμπι.

ληρ τον λέγανε το βασιλιά, το θυμήθηκε. Μπορεί
και τούτος εδώ στ' αλήθεια να μην ήτανε τρελός, να
θέλανε οι κόρες του απλώς να τον ξεφορτωθούν και
να τον κλείσανε στο νοσοκομείο. Μα βασιλιάς βέβαια
δεν ήτανε, κι ούτε είχε γενειάδα, που να την ανεμίζει
ο αγέρας. Είχε μονάχα κάτι δαθουλωτά μάγουλα και
μάτια που γυάλιζαν σαν να 'χε πυρετό.

Η πόρτα του αριθμού δεκαπέντε είχε απέξω κρε-
μασμένο ψηλά ένα ξεφραμένο στεφάνι από λουλούδια
που θα 'χε απομείνει από την περσινή Πρωτομαγιά,
τότε, πριν τον πόλεμο. Του άνοιξε μια γυναικία πα-
χουλή, με γκριζωπά μαλλιά, μα το πρόσωπό της ήτα-
νε γελαστό και αργυρώτο.

- Άντε πάλι, του είπε μαλαωσιάρικα, μόλις τον εί-
δε. Άλλο δεν κάνω από το πρωί να σας μαζεύω την
μπάλα από την αυλή. Μπες και πάγ' την, μα για τε-
λευταία φορά...

- Δεν ήρθα για την ιπάλα, λέει ο Πέτρος. Με
στέλνει ο Μιχάλης.

- Ο Μιχάλης; μαρμάρωσε η γυναικία στη θέση
της.

- Θέλει ρούχα.

Η γυναικία τον τράδηξε μέσα κι έκλεισε την πόρ-
τα.

- Για όνομα του Θεού, πού είναι;

- Εδώ πιο κάτω, στο λάκκο με τα σκουπίδια. Δε
θέλει να ξαναπαίει στο τρελοκομείο.

Η γυναικία δεν άκουσε τα τελευταία του λόγια.
Χάθηκε και ξαναγύρισε, σχεδόν αμέσως, μ' ένα δεμα-
τάκι. Του το 'δωσε κι έσκυψε και τον φίλησε διαστι-

Μιχάλης
ΑΠΡ

κά στα μαλλιά, κοντά στις ρίζες. Μύριζε πράσινο σαπούνι της μπουγάδας και του Πέτρου του άρεσε. Από τότε που έγινε κατοχή, η μαμά ξεχνούσε να τον φιλάει. Ούτε τα δαδάδια, σαν έπεφτε στο κρεβάτι...

Είχε σκοτεινιάσει για καλά σα γύρισε ο Πέτρος σπίτι. Καθίσανε αμέσως στο τραπέζι, και οι άλλοι, όπως πάντα, λέγανε τις καθημερινές κουδέντες τους.

— «Ευχαριστώ, καλή αντάμωση και κράτησέ το μουσικό», του 'πε ο τρελός με τις πιτζάμες, πριν φύγει και τον κοίταξε βαθιά δαθιά στα μάτια...

Όταν μια φορά, πριν πολύ καιρό, είχε δει στο δρόμο ένα αλλόκοτο παιδί, μ' ένα κεφάλι σαν καρπούζι και το διηγιότανε στο τραπέζι, κανέναν δεν τον πίστεψε.

— Σε σένα συμβαίνουν όλα τα παράξενα, κοροϊδίασε η Αντιγόνη.

— Μα σου δίνω το λόγο μου...

Σκέψου τώρα να τους πει πως είδε έναν άντρα με πιτζάμες μέσα στο λάκκο με τα σκουπίδια. Κι αν δεν το πει τώρα, ποιος ξέρει αν μετά τριάντα χρόνια, σαν τον παππού, θα θυμάται κι όλες τις λεπτομέρειες; Πως είχε, να πούμε, στο χέρι του ένα σημάδι σαν μπόλι στη θέση που φοράει κανείς το ρολόι... Δεν είχε όμως τίποτα, όχι γιατί δε θα τον πιστεύανε, αλλά γιατί είχε κι αυτός ένα μυστικό.

Γύρω του γινότανε μεγάλη συζήτηση. Ο θείος Άγγελος έλεγε πως δρόμκε κάποια δουλειά σε άλλη πόλη και θα 'φευγε για πολύ καιρό ίσως.

— Μήπως παντρεύεσαι και μας το κρύβεις; αστείασε η Αντιγόνη.

— Μ' έπιασες, αστειούτηκε κι ο θείος Άγγελος.

Για λίγη ώρα κανείς δε μίλησε, κανείς δε ρώτησε για πού θα 'φευγε. Ούτε ο Πέτρος ρώτησε. Το 'ξερε πως θα πάει στην Αίγυπτο. Δεν τους έλεγε όλη την ώρα «Η μάχη θα κριθεί στην Αίγυπτο»;

— Κι η Ρίτα; πέταξε άθελά του, στα ξαφνικά ο Πέτρος.

Όλοι γύρισαν και τον κοίταξαν θυμωμένοι, λες και είχε πει κάτι φοβερό. Ο θείος Άγγελος όμως έβαλε τα γέλια και τον αγκάλιασε.

— Είμαι γέρος, Πετράκη, για τη Ρίτα. Έκλεισα τα είκοσι οχτώ. Αν όμως με θέλει, όταν γυρίσω... που θα 'χει μεγαλώσει...

Η Αντιγόνη έβαλε τα κλάματα κι έπεσε στην αγκαλιά του θείου. Ο Πέτρος συλλογίστηκε πως η στιγμή ήτανε πολύ σοβαρή, σηκώθηκε όρθιος, ακούμπησε το χέρι του στον ώμο του θείου και είπε με ύφος, σαν του διευθυντή του σχολείου τους, όταν καλούσε έναν έναν αυτούς που έπαιρναν απολυτήριο του Δημοτικού:

— Εσύ είσαι ένας, θείε, και θα περάσεις, θα ξεχαστείς...

— ...η Πατρίδα, όμως, μένει συνεχίσε τη φράση του ο θείος, κι ο Πέτρος έμεινε να τον κοιτάζει απορημένος.

— Τι θαφρείς, μόνο εσύ έχεις διαβάσει για τον Αλέξιο, γέλασε ακόμα πιο τρανταχτά ο θείος Άγγελος.

Το δραδύ η Αντιγόνη όλο αναστέναζε την ώρα που τύλιγε τα κουρελάκια της. Κι άμα αναστενάζει η Αντιγόνη μπορεί να της μιλήσεις, γιατί σημαίνει πως είναι στις πολύ καλές της κι έχει όρεξη για κουδέντα.

Ο Πέτρος πήγε και κάθισε στα πόδια του κρεβατιού της.

- Λυπάσαι για τη Ρίτα; τη ρώτησε.

- Όχι, ζηλεύω.

- Ζηλεύεις;

- Ξέρεις τι ωραίο που είναι ν' αγαπάς κάποιον και να φεύγει μακριά μακριά, στον κίνδυνο, κι εσύ ν' αγωνιάς και να μην ξέρεις πού βρίσκεται και κάθε δρόμο να τον ονειρεύεσαι και να μουσικεύεις το μαξιλάρι στο δάκρυ...

Ο Πέτρος απόμεινε να την ακούει.

- Και είναι ωραίο αυτό;

- Είσαι μικρός και δεν καταλαβαίνεις.

Ο Πέτρος δεν είπε τίποτα, έχωσε τα παγωμένα του πόδια κάτω από τις κουδέρες της Αντιγόνης, κι εκείνη αφού τελείωσε να τυλίγει τα κουρελάκια της, του τα 'παιρνε ένα ένα μέσα στις παλάμες της και τα χουχούλιζε.